

OP BEZOEK BIJ KAI-MOOK

Handleiding
en leerdoelen
2de graad

Op bezoek bij Kai-Mook

Doelen

- Inzicht krijgen in de levenswijze van olifanten
- Met voorbeelden aantonen dat olifanten aangepast zijn aan hun leefomgeving
- Het houden en verzorgen van olifanten kunnen illustreren

De gekoppelde leerplandoelen per net vind je in de digitale lesfiches van scoodle.

Aanzet

Ken je deze dieren?

Op het werkblad staan vijf kadertjes met afbeeldingen van Aziatische dieren die je in ZOO Planckendael terugvindt. Er is ook nog een zesde kader. Daar staat een vraagteken in.

Laat de leerlingen de afbeeldingen bekijken en benoemen. Kennen ze alle afgebeelde dieren? (rode panda, dromedaris, dwergotter, sneeuwluipaard, gibbon)

Het bekendste dier uit Planckendael staat er nog niet bij. Dat dier moet op de plaats van het vraagteken. Welk dier zou dat zijn, denk je? (Aziatische olifant)

Wie is het?

Geef de leerlingen voor elk van de zes dieren een omschrijving. Kunnen ze bij het horen van de omschrijving zeggen over welk die het gaat?

- Ik ben erg slank en snel. (sneeuwluipaard)
- Met mijn kleine pootjes ben ik erg handig in het water. (dwergotter)
- Ik eet heel graag gras. (dromedaris)
- Ik heb grote oren om mee te wapperen. (olifant)
- Ik kan heel goed in bomen klimmen en over takken lopen. (rode panda)
- Met mijn lange slingerarmen ben ik een echte acrobaat. (gibbon)

Al deze dieren heeft men in ZOO Planckendael samen gezet omdat ze in hetzelfde deel van de wereld wonen. We komen ze tijdens ons bezoek zeker tegen.

Kai-Mook

Vertelmoment en klasgesprek

Wie heeft Kai-Mook al gezien? Zijn er nog andere olifanten? Heb je kleine olifantjes gezien? Heb je er al over gehoord of over horen vertellen?

Kai-Mook (betekent 'parel' in het Thai) is de eerste olifant geboren in ons land op 17 maart 2009 in ZOO Antwerpen. Het is een van de parels van de zoo. Dat wil zeggen dat de zoo er erg trots op is. En dat komt mooi uit want dat is ook de betekenis van haar naam. Ondertussen is Kai-Mook zelf mama geworden van Tun-Kai (Tun betekent 'zaterdag' en Kai verwijst naar de naam van de mama), geboren op zaterdag 13 januari 2018 na een zwangerschap van 630 dagen. Bij de geboorte woog Tun-Kai 100 kg.

In de eerste week van juni 2018 stierven in ZOO Planckendael 2 olifanten snel na mekaar. Eerst stierf de 2-jarige Qiyo ten gevolge van het herpesvirus. Een aantal dagen later bezweek de moeder van Kai-Mook, Phyto Phyto, aan nierfalen.

De olifant

Bekijk de afbeelding van een Aziatische olifant.

Geef de opdracht: Bedenk een woord dat bij de olifant past (groot, zwaar, traag, ...).

Nu kijken we samen gericht naar de olifant, waarbij we een aantal van de volgende lichaamsdelen aan bod kunnen laten komen.

Poten: zwaar en stevig gebouwd om z'n hele gewicht (tot 6000 kg) te kunnen dragen. Aan de voorpoot heeft de Aziatische olifant vijf nagels en aan de achterpoot vier.

Slurf: zuigt water op om in zijn mond te spuiten, te voelen, te grijpen (bv. voedsel) en te sproeien. De olifant kan er ook allerlei zaken mee optillen.

Ogen: zijn opvallend klein voor zo'n groot dier. De olifant heeft wimpers om de ogen te beschermen tegen zand en stof.

Oren: de oren van de Aziatische olifant zijn opvallend kleiner dan die van de Afrikaanse olifant. Dat kunnen de leerlingen tijdens de rondleiding zelf afleiden via twee grote foto's. De oren worden gebruikt om mee te wapperen als afkoeling.

Tanden: de slagstanden zijn erg opvallend. Ze worden gebruikt om bomen te ontschorsen voor voedsel. Niet alle Aziatische olifanten hebben slagstanden. Mannetjes (stieren) meestal wel, vrouwtjes (koeien) dikwijls niet. Olifanten hebben twee kiezen in de onderkaak en twee in de bovenkaak. Achter de kiezen die ze gebruiken zit telkens een nieuwe klaar. De kies van een olifant kan meer dan 5 kilogram wegen.

De vier kiezen die vooraan zitten, slijten steeds geleidelijk af, waarna de volgende kies horizontaal naar voren schuift. Als de laatste set kiezen afgesleten is (bij een olifant die een normale levensloop heeft gehad, is dat rond zijn zestigste) kan de olifant niet meer behoorlijk kauwen.

Huid: de olifant heeft een dikke huid (tot 4cm dik) die wel gevoelig is bijvoorbeeld voor zonlicht. Het dier neemt regelmatig een zand- of modderbad. De huid is rimpelig en dient als een soort jas. Op de huid zitten heel veel dunne haartjes.

Het verblijf van de olifanten

Het olifantenverblijf in Planckendael is speciaal voor olifanten ingericht. Er is een binnenverblijf en een groot buitengedeelte. In het binnenverblijf staan de leerlingen heel dicht bij de olifanten en wordt de voeding van een olifant heel aanschouwelijk voorgesteld. Tijdens het bezoek gaat de aandacht van de leerlingen vooral naar de olifanten zelf. Het is daarom zinvol om in de klas vooraf eens dieper in te gaan op de inrichting van het olifantenverblijf.

Bekijk de afbeeldingen van het olifantenverblijf. Laat beide afbeeldingen zien en geef de leerlingen de kans om erover na te denken.

Hoe ziet het verblijf eruit? Wat valt je op? Waarom zou het verblijf er zo uitzien?

Je kunt de leerlingen eventueel in de les 'beeld' een verblijf voor olifanten laten nabouwen of laten tekenen. Voorzien ze ook in een buiten- en binnendeel?

Is de ondergrond binnen en buiten van zand? Zijn er speelelementen? Is er water?

De muren en hekken zijn heel stevig om de krachtige volwassen olifanten in het verblijf te houden. Het zand is er vooral voor de zandbaden en de douches die ze nemen om hun huid te beschermen.

De ondergrond binnen is ook zand. Op die manier kan urine die niet werd opgeruimd snel wegzakken door het zand na besproeiing. Onder het zand is dan ook geen beton gegoten.

Er zijn ook heel wat speelelementen om de olifanten bezig te houden. Er worden tonnen, ballen en korven geplaatst met gras, hooi en fruit erin. Op die manier wordt het eten voor de olifanten een bezigheid waar ze eventjes zoet mee zijn. In de natuur is dat ook een activiteit die olifanten lang bezighoudt. Er zijn ook gaten in de muren om voedsel in te stoppen.

Zowel in het binnen- als in het buitengedeelte is er een groot waterbad. Olifanten hebben het in de zomer snel heel warm en moeten dus kunnen afkoelen. Ze doen dat met hun oren, maar een lekker koel bad vinden ze ook geweldig. Bovendien komen olifanten in het water bij het zwemmen even los van het gewicht op hun poten. De poten worden zo ontlast.

Ook de rotspartijen in het buitenverblijf hebben hun functie. Ze dienen als natuurlijke hindernis zodat een olifant de tijd krijgt om uit het water te stappen. Door de rotspartijen zal een andere olifant langer onderweg zijn naar de plaats waar de eerste olifant uit het water stapt. Op die manier wordt zijn weg uit het water niet door de andere olifant geblokkeerd.

De slurf

Maak de oefeningen op het werkblad

Wat kan de olifant met zijn slurf?

*Welk lichaamsdeel van de olifant valt op?
(de slurf)*

*Wat zou de olifant allemaal kunnen met zijn slurf?
(trompetteren, eten, iets optillen, ruiken, blazen, water spuiten...)*

De leerlingen kunnen de afbeeldingen bekijken ter ondersteuning.

Olifant of niet?

Welk dier zie je op de afbeeldingen? Is het een olifant? Welk dier is het dan wel? Lijkt het op een bepaalde manier op een olifant? Hoe dan?

De leerlingen schrijven hun antwoord op het invullijntje.

(In volgorde: een koe, een nijlpaard, een neushoorn, een tapir en een olifant)

Reflectie

We weten nu al heel wat over Kai-Mook en de olifantenfamilie. Bij ons bezoek zal een gids ons nog veel meer vertellen en tonen. Wat willen we zeker nog weten over olifanten?

Stel met de leerlingen vijf vraagjes op die ze tijdens hun bezoek zeker nog willen beantwoord zien. Vragen waarop we aan het eind van ons bezoek nog geen antwoord hebben, stellen we zeker nog aan de gids.

Wist je dat... er verschillende soorten olifanten zijn?

In de zoo van Planckendael zitten alleen Aziatische olifanten. Maar er zijn ook Afrikaanse olifanten. In de zoo zal de gids je het verschil laten zien.

In de dierentuin zijn ook regels

In de zoo gelden een aantal regels omwille van het welzijn van de dieren. Ook kun je kort een paar afspraken maken die vanzelfsprekend zijn bij een wandeling met een gids. Bespreek ze kort of laat de leerlingen suggesties geven.

- Goed luisteren naar de gids want hij/zij vertelt veel zaken die we nog niet weten.
- Stel gerust een vraag, maar doe het beleefd.
- De groep goed volgen en niet ergens blijven treuzelen, anders ben je plots de groep kwijt.
- Dieren niet uitdagen of doen schrikken want ze krijgen net zoals wij stress en worden dan onrustig.
- Dieren mogen niet alles eten. Sommige staan zelfs op een dieet. Je mag de dieren dus niet voederen.
- Papiertjes in de vuilbak of eventjes bijhouden want het park moet wel netjes blijven.

Zoo-woordjes

werkblad

Lees met de leerlingen de woordjes onderaan het werkblad en bespreek ze kort.

DL-WO-NAT-02.02: De leerlingen herkennen en benoemen ten minste twee verschillende biotopen in hun omgeving

OWna2 Twee verschillende biotopen in de omgeving herkennen

DL-WO-NAT-02.03: De leerlingen kunnen van een biotoop enkele typische organismen aangeven die erin thuishoren

OWna2 Vaak voorkomende organismen in biotopen in de omgeving herkennen en benoemen

3.2.3 2 Veel voorkomende dieren uit onze streken herkennen en benoemen.

3.2.4 1 Uit minstens twee verschillende biotopen in hun omgeving enkele veel voorkomende organismen (planten, dieren, zwammen) opnoemen.

DL-WO-NAT-02.07a: De leerlingen geven bij dieren kenmerken aan waaruit hun aangepastheid blijkt aan omgevingsinvloeden.

OWna5 Illustreren hoe bepaalde houdingen of handelingen van organismen wijzen op en aanpassing aan hun omgeving

3.2.4 3 Bij dieren kenmerken opsommen waardoor hun aangepastheid blijkt aan o.m. de voeding (bijv. gebit, scherpheid van de tanden, grootte van het dier, snelheid ...), het klimaat, de seizoenen (bijv. vacht, winterslaap, voedsel stockeren, vogeltrek ...) en hun vijanden (bijv. snelheid, schutkleur, zintuigen...).

DL-WO-NAT-02.07b: De leerlingen geven bij dieren kenmerken aan waaruit hun aangepastheid blijkt aan bescherming tegen vijand."

4 - 12 OWna5 Illustreren hoe bepaalde houdingen of handelingen van organismen wijzen op en aanpassing aan hun omgeving

3.2.4 3 Bij dieren kenmerken opsommen waardoor hun aangepastheid blijkt aan o.m. de voeding (bijv. gebit, scherpheid van de tanden, grootte van het dier, snelheid ...), het klimaat, de seizoenen (bijv. vacht, winterslaap, voedsel stockeren, vogeltrek ...) en hun vijanden (bijv. snelheid, schutkleur, zintuigen...).

DL-WO-NAT-02.07c: De leerlingen geven bij dieren kenmerken aan waaruit hun aangepastheid blijkt aan hun voeding.

OWna5 Illustreren hoe bepaalde houdingen of handelingen van organismen wijzen op en aanpassing aan hun omgeving

3.2.4 3 Bij dieren kenmerken opsommen waardoor hun aangepastheid blijkt aan o.m. de voeding (bijv. gebit, scherpheid van de tanden, grootte van het dier, snelheid ...), het klimaat, de seizoenen (bijv. vacht, winterslaap, voedsel stockeren, vogeltrek ...) en hun vijanden (bijv. snelheid, schutkleur, zintuigen...).

DL-WO-NAT-02.12: De leerlingen illustreren dat organismen in een bepaalde biotoop afhankelijk zijn van elkaar.

OWna3 Onderzoeken en illustreren dat levende organismen energie nodig hebben - de wet van eten en gegeten worden kunnen illustreren aan de hand van minstens twee met elkaar verbonden voedselketens

DL-WO-NAT-02.17: De leerlingen zien in dat de mensen, dieren en planten elkaar beïnvloeden. S

OWna7 Onderzoeken en vaststellen welke factoren invloed hebben op het voortbestaan van de mens en van plant- en diersoorten - aan de hand van voorbeelden uit de omgeving onderzoeken en vaststellen hoe milieuproblemen ontstaan onder invloed van de mens - onderzoeken en vaststellen hoe hierbij tegengestelde belangen kunnen spelen

DL-WO-NAT-02.18: De leerlingen tonen aan dat de invloed van de mens op de aanwezigheid van organismen positief of negatief kan zijn

OWna7 Onderzoeken en vaststellen welke factoren invloed hebben op het voortbestaan van de mens en van plant- en diersoorten - aan de hand van voorbeelden uit de omgeving onderzoeken en vaststellen hoe milieuproblemen ontstaan onder invloed van de mens - onderzoeken en vaststellen hoe hierbij tegengestelde belangen kunnen spelen

3.2.4 7 Enkele bedreigde diersoorten benoemen en de oorzaak van de bedreiging in eenvoudige bewoordingen aangeven.

DL-WO-NAT-02.19: De leerlingen illustreren dat er organismen met uitsterven bedreigd zijn.

OWna7 Onderzoeken en vaststellen welke factoren invloed hebben op het voortbestaan van de mens en van plant- en diersoorten - aan de hand van voorbeelden uit de omgeving onderzoeken en vaststellen hoe milieuproblemen ontstaan onder invloed van de mens - onderzoeken en vaststellen hoe hierbij tegengestelde belangen kunnen spelen

3.2.4 7 Enkele bedreigde diersoorten benoemen en de oorzaak van de bedreiging in eenvoudige bewoordingen aangeven.

DL-WO-NAT-02.20: De leerlingen geven mogelijke oorzaken van de bedreiging van bepaalde organismen aan.

OWna7 Onderzoeken en vaststellen welke factoren invloed hebben op het voortbestaan van de mens en van plant- en diersoorten - aan de hand van voorbeelden uit de omgeving onderzoeken en vaststellen hoe milieuproblemen ontstaan onder invloed van de mens - onderzoeken en vaststellen hoe hierbij tegengestelde belangen kunnen spelen

3.2.4 7 Enkele bedreigde diersoorten benoemen en de oorzaak van de bedreiging in eenvoudige bewoordingen aangeven.

DL-WO-NAT-03.02a: De leerlingen stellen verschillen vast tussen dieren.

OWna2 Vaak voorkomende organismen uit de eigen omgeving waarnemen, herkennen en onderzoeken

DL-WO-NAT-08.01: *De leerlingen dragen zorg voor hun eigen omgeving.

IVds4 Zorg dragen voor het milieu, dichtbij en veraf - deelnemen aan acties die ijveren voor meer zorg voor natuur en milieu - persoonlijke ervaringen met dergelijke acties met elkaar delen en daaruit leren voor de toekomst

IVds4 Zorg dragen voor de natuur in de eigen leefomgeving

IVds4 Bereidheid tonen om in de eigen omgeving aan acties deel te nemen of acties te ondernemen die opkomen voor natuur en milieu - kritisch reflecteren op ondernomen acties en eruit leren voor de toekomst

DL-WO-NAT-08.02: *De leerlingen tonen een houding van zorg en respect voor de natuur.

IVds4 Zorg dragen voor het milieu, dichtbij en veraf - deelnemen aan acties die ijveren voor meer zorg voor natuur en milieu - persoonlijke ervaringen met dergelijke acties met elkaar delen en daaruit leren voor de toekomst

3.2.1 6 Een houding van zorg en respect voor de natuur.

IVds4 Zorg dragen voor de natuur in de eigen leefomgeving

3.2.1 7 Aantonen dat ze respect en zorg hebben voor de natuur vanuit het besef dat de mens voor zijn levensbehoeften afhankelijk is van het natuurlijk leefmilieu.

IVds4 Bereidheid tonen om in de eigen omgeving aan acties deel te nemen of acties te ondernemen die opkomen voor natuur en milieu - kritisch reflecteren op ondernomen acties en eruit leren voor de toekomst

DL-WO-NAT-08.03: De leerlingen verwoorden waarom het noodzakelijk is zorg te dragen voor dieren, planten en het milieu.

IVds4 Ervaren en verwoorden in welke situaties de natuur en het milieu bedreigd zijn - uitdrukken op welke manier hen dit raakt - kleur bekennen ten aanzien van de natuur- en milieuproblematiek

OWna3 Ervaren, vaststellen en uitdrukken dat de natuur bron is van voeding, kleding, gebruiksvoorwerpen ...

OWna7 Verantwoordelijkheid opnemen voor de verzorging van dieren en planten uit de omgeving